

- Ympäristöohjelma luo toimintalinjat ympäristödiplomin ylläpitämiseen.
- Ympäristöohjelma päivitetään nyt viideksi vuodeksi
- Ympäristöohjelma sisältää yhdeksän alalukua, joissa on määritelty minimikriteerit ja pisteytettävät paikalliset lisätoimet. Ympäristödiplomin myöntäminen edellyttää minimikriteerien täyttymistä sekä vähintään 100 lisäpistettä.

Ympäristöohjelman osiot

2 Kirkon ympäristödiplomi

3 Toiminta ja talous

4 Ympäristökasvatus

5 Jätehuolto ja kiertotalous

6 Ruoka ja keittiöt

7 Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhuolto

8 Hautausmaat ja viheralueet

9 Metsät ja viheralueet

10 Liikenne

2 Kirkon ympäristödiplomi Liperissä

Liperin seurakuntaa ympäristö- ja ilmastotyötä luomakunnan parhaaksi ohjaavat Kirkon ympäristödiplomi ja Hiilineutraali kirkko 2030 -strategia luottamushenkilöiden ja työntekijöiden sitoumuksella arjen päätöksiin ja toimintaan.

Minimikriteeri	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
2.1. Kirkon oma ympäristöjärjestelmä	Seurataan ympäristöohjelman toteutumista.	Vuosittain	Ympäristötyöryhmä, ympäristövastaava, seurakunta
2.2. Johdon sitoutuminen	Päätös on tehty diplomin hakemisesta.	2.9.2025	Kirkkoneuvosto
2.3. Ympäristödiplomikoulutus	Työntekijät ja luottamushenkilöt perehdytetään ympäristöohjelmaan.	Ennen ympäristödiplomin saamista.	Ympäristötyöryhmä
2.4. Hiilineutraali kirkko 2030	Hiilineutraali kirkko 2030 -strategia sisältyy seurakunnan ympäristökatselmukseen ja -ohjelmaan.	Jatkuva	Ympäristötyöryhmä
2.5. Ympäristövastaava	Nimetty ympäristövastaava	3.12.2025	Kirkkoherra, kirkkoneuvosto
2.6. Ympäristötyöryhmä	Nimetään ympäristötyöryhmä	2.9.2025	Kirkkoherra, kirkkoneuvosto
2.7. Ympäristökatselmus	Tutkitaan ympäristöohjelman toteutumista kokonaisuutena ja teemoittain.	Diplomikauden puolivälissä ja ennen ohjelman päättymistä.	Ympäristötyöryhmä, ympäristövastaava, esihenkilöt
2.8. Pisteet ja taulukointi	Pisteytetään toteutuneet toimenpiteet ympäristökatselmuksen yhteydessä.		Ympäristötyöryhmä, ympäristövastaava, työalojen vastuhenkilöt

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
2.9. Ympäristöohjelma	Kirjataan toimenpiteet, aikataulut ja vastuuhenkilöt, konkreettisia toimenpiteitä.	2026	Ympäristötyöryhmä, ympäristövastaava, toimintakertomuksista vastaavat.
2.10. Ympäristöohjelman seuranta	Raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa.	Vuosittain	Ympäristötyöryhmä, ympäristövastaava, toimintakertomuksista vastaavat.
2.11. Auditointi	Diplomikauden lopussa tilataan ulkoinen auditointi hiippakunnan kautta ja järjestetään auditointitilanne.	2026	Ympäristötyöryhmä
2.12. Diplomin uusiminen	Valmistellaan ja toteutetaan diplomin uusiminen.	2031	Ympäristötyöryhmä

Pisteyttävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
2.13. Oma väliauditointi	Toteutetaan tutkien ympäristöohjelman tilaa.	2028	Ympäristötyöryhmä, ympäristövastaava, työntekijät
2.14. Viestintä	Noudatetaan ja jalkautetaan ympäristötoiminnan viestintäsuunnitelmaa, joka sisältää tarkemmin myös sen, mitä ja miten viestitään ja miten viestintävastuut jakautuvat.	2026–2031	Viestintäpalvelut, viestinnästä huolehtivat kaikki omalta osaltaan.

3 Toiminta ja talous

Toiminnassa ja taloudessa keskeisellä sijalla tulee olla ympäristön huomioimisen hankinnoissa, sijoitustoiminnan ohjaamisen kestäväksi ja vastuullisen taloudenhoito.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuualueet
3.1. Toiminta- ja taloussuunnitelma	Ympäristötoiminta ja -tavoitteet sisältyvät toiminta- ja taloussuunnitelmaan.	Vuosittain	Kirkkoherra, kaikki toiminta- ja taloussuunnitelmaa työstävät.
3.2. Toimintakertomus	Toimintakertomuksessa raportoidaan vuosittain ympäristöasioiden ja ympäristöohjelman toteutumisesta.	Vuosittain	Kirkkoherra, kaikki toimintakertomusta kokoavat.

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
3.3. Hankintaohjeet ja koulutus	Noudatetaan hankintaohjetta. Tarvittaessa koulutetaan työntekijöitä hankintojen ympäristökriteerien käytössä.	2026–2031	Talouspäällikkö
3.4. Ympäristömerkityt tuotteet ja ympäristösertifikaatit	Käytetään ympäristömerkittyjä paperituotteita, toimistotarvikkeita ym. Vähennetään hankintoja.	Jatkuva	Kaikki hankinnoista vastaavat ja hankintoja tekevät.
3.5. Uusio- ja kierrätystuotteet	Tietokoneet palautetaan leasingyhtiöille ja niiden käyttöaikoja pidennetään. Toimintatarvikkeita kierrätetään.	Jatkuva	Kaikki hankintoja tekevät.
3.6. Vastuullinen sijoittaminen	Päivitetään ja kehitetään sijoitussuunnitelmassa olevaa kestävän	Vuosittain	Talouspäällikkö

	sijoittamisen ohjeistusta, sen tavoitteita ja mittareita. Seurataan mittareiden tulosten kehityssuuntia ja pyritään vaikuttamaan siten, että kehityssuunta on suotuista kestävyuden näkökulmasta.		
3.7. Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi	Lasketaan hiilidioksidipäästöjen suuruus kirkon päästölaskurin avulla nykyisten kiinteistöjen energiankulutuksen lisäksi.	Vuosittain PowerBI-työkalulla	Taluspäällikkö
	Toteutetaan hiilineutraalisuunnitelmaa eli päästövähennyksen tiekarttaa.	2026-2031	Taluspäällikkö, kirkkoneuvosto
	Laaditaan kompensointiohjeistus vuoden 2030 hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi.	2029	Taluspäällikkö, kirkkoneuvosto
3.8. Lähetystö ja kansainvälinen diakonia	Ohjataan vuosittain varoja lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan.	Vuosittain	Osana talousarviota.
3.9. Muut toimenpiteet	Toimintakertomuksen laatiminen	Vuosittain	Taluspäällikkö
	Viestintää: lehdet uutisoivat toimintakertomuksen pohjalta.	Vuosittain	Lehdet

4 Ympäristökasvatus

Ympäristökasvatus rakentaa kumppanuutta luomakunnan kanssa kasvun Polun kaikissa ikäkausissa.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastualueet
4.1. Ympäristökasvatussuunnitelma	Toteutetaan ympäristökasvatussuunnitelmaa, ja kirjataan toteutuneet toimet ympäristötyön vuosiraportteihin.	Vuosittain	Kirkkoherra ja kasvatuksen esihenkilö
4.2. Jumalanpalveluselämä	Luomakunnan sunnuntait toteutetaan.	Vuosittain	Kirkkoherra ja papit

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
4.3. Ympäristökasvatuksen viestintä ja vuosikello	Seurakunnan ympäristöviestintä rohkaisee ja haastaa seurakuntalaisia mukaan ympäristötyöhön. Viestinnässä hyödynnetään ympäristökasvatussuunnitelmaa ja ympäristökasvatuksen vuosikelloa.	Jatkuva	Kirkkoherra ja kasvatuksen esihenkilö, viestinnästä vastaava
4.4. Ympäristökasvatus kasvun kaaren eri vaiheissa	Ympäristökasvatuksessa huomioidaan kasvun kaaren eri vaiheet ja hyödynnetään ympäristökasvatussuunnitelmaa.	Jatkuva	Kirkkoherra, kasvatuksen esihenkilöt, viestinnästä vastaava
4.5. Hartaus- ja jumalanpalveluselämä	Luomakunnan ja ympäristön muutoksia huomioidaan työssä. Luontoläheisiä menetelmiä hyödynnetään laajasti jumalanpalvelus- ja hartauselämässä.	Jatkuva	Kirkkoherra, papisto, jumalanpalvelusten ja hartauksien toteuttajat

4.6. Luontopolut ja hiljaisuudelle rauhoitetut paikat	Luontopolkuja ja hiljaisuuden paikkoja käytetään ympäristökasvatuksessa eri ikäryhmien kanssa.	Jatkuva	Kaikki työntekijät
	Listataan hiljaisuuden paikat ja luontopolut	2027-	Ympäristötyöryhmä, viestintä
4.7. Verkostoyhteistyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen	Osallistutaan ympäristötapahtumiin toisten uskontojen kanssa.	Jatkuva	Kaikki työntekijät
4.8. Leirit, retket, tapahtumat	Ympäristöaiheiset kerhot, tapahtumat ja teemapäivät.	Vuosittain	Kaikki työntekijät
4.9. Rippikoulu ja isostoiminta	Vihreät riparit -materiaalia käytetään rippikoulutyössä.	Vuosittain	Rippikoulutyötä tekevät
4.10. Liikkuva seurakunta	Toiminnassa ympäristönäkökulma	Jatkuva	Kaikki työntekijät

5 Jätehuolto ja kiertotalous

Kattavan jätehuoltokartoituksen ja -suunnitelman myötä kierrätystä on tehostettu ja sitä kehitetään edelleen.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
5.1. Jätelain noudattaminen	Työntekijät perehdytetään jätelakiin järjestämällä koulutusta.	2026-	Ympäristötyöryhmä ja talouspäällikkö
5.2. Kunnallisen jätehuoltomääräysten noudattaminen	Jätehuollosta vastaavat työntekijät pidetään ajan tasalla paikallisista jätehuoltomääräyksistä ja koulutetaan tarvittaessa.	Jatkuva	Talouspäällikkö
5.3. Jätehuoltokartoitus ja -suunnitelma	Jätehuoltokartoitusta ja -suunnitelmaa noudatetaan.	Jatkuva	Talouspäällikkö
5.4. Vaaralliset jätteet	Vaarallisista jätteistä vastaava henkilö on nimetty.	Jatkuva	Seurakuntamestari
	Käytetään vähiten vaaraa aiheuttavia kemikaaleja.	Jatkuva	Kiinteistöhuollosta vastaavat, jätehuoltovastaavat
	Käyttöturvallisuustiedotteet ja vahingontorjuntavälineistö ovat helposti saatavilla.	Jatkuva	Kiinteistöhuollosta vastaavat, jätehuoltovastaavat
	Vaarallisten kemikaalien asianmukaisesta varastoinnista ja jatkokäsittelystä kirjanpitoineen huolehditaan.	Jatkuva	Kiinteistöhuollosta vastaavat, jätehuoltovastaavat

Pisteytettävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
5.5. Jätehuoltovastaava ja -koulutus	Nimetty jätehuoltovastaava koulutetaan tehtäviinsä. Viestitään sekä seurakunnan työntekijöille että seurakuntalaisille, mitä jätehuoltoon liittyviä toimenpiteitä on seurakunnassa tehty. Veloitetaan ulkopuolisia toimijoita noudattamaan seurakunnan jätehuolto-ohjelmaa.	Jatkuva	Kaikki työntekijät, viestintä
5.6. Kiertotalous	Kierrätetään kalusteita ja tarvikkeita yksiköiden välillä. Rakennus- ja korjaushankkeissa kartoitetaan olemassa olevat kalusteet.	Jatkuva	Taluspäällikkö, kaikki työntekijät
5.7. Lajittelun mahdollistaminen	Lajittelua yhdenmukaistetaan kaikissa toimipaikoissa. Selkeät opasteet lajittelupisteisiin.	2026	Kiinteistöhuolto
5.8. Jätteiden määrän vähentäminen ja kierrätys	Vähennetään työtilojen sekajäteastioiden määrää. Kierrätetään mahdollisuuksien mukaan.	2026-	Kaikki työntekijät
5.9. Kompostointi	Ei kompostoida, kaikissa toimipaikoissa on biojätteen keräys.	Jatkuva	Kaikki työntekijät

6 Ruoka ja keittiöt

Ruoan käsittely-, kuljetus- ja valmistusketjun kaikissa vaiheissa huomioidaan ympäristönäkökulmat entistä kattavammin.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
6.1. Ruokahävikin pienentäminen	Ruokalista suunnitellaan etukäteen ja tehdään täsmälliset tilaukset. Jäänyt ruoka hyödynnetään seuraavan aterian rinnalla.	Jatkuva	Emännät
	Ruokahävikki keräillään keskitetysti ja jaetaan ruoka-apuna.	Jatkuva	Emännät, diakonia
	Ilmoitaudutaan tilaisuuksiin.	Jatkuva	Kaikki työntekijät
6.2. Kertakäyttöastioista luopuminen	Kertakäyttöastioita ei käytetä kuin poikkeustapauksissa.	Jatkuva	Kaikki juomia ja ruokia tarjoilevat
6.3. Reilun kaupan tee ja kahvi	Järjestetään tapahtuma, jossa tarjotaan Reilun kaupan teetä ja kahvia.	Jatkuva	Kaikki työntekijät
6.4. Kasvisruoan tarjoilun lisääminen	Kasvisruokaa tarjotaan ruokailuissa, myös vegaaniannos on saatavilla etukäteen pyydettyäessä.	Jatkuva	Seurakunnan ruokailuja järjestävät

Pisteyttävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
6.5. Reilun kaupan seurakunta ja tuotteet	Tarjoamme kerran vuoteen tilaisuudessa Reilun kaupan tuotteita.	Vuosittain	Kaikki työntekijät
6.6. Lähiaruoka aterioissa	Vihannes- ja juurestuotteet tilataan lähitoimittajilta. Hävikin	Jatkuva	Emännät

	minimoimiseksi tuotteita tilataan täsmämääräisesti.		
	Kasvatetaan omalla kasvimaalla vihanneksia/juureksia sekä marjapensaita, joiden sato käytetään seurakunnan tilaisuuksissa.	Jatkuva	Emännät
	Marjoja, omenoita, sieniä saadaan lahjoituksena paikallisilta asukkailta seurakunnan käyttöön.	Jatkuva	Emännät
6.7. Kasvisruoan käytön lisääminen	Kolme kasvisateriaa per viikko leireillä. Kasvisruokaa Sannin sopassa.	Jatkuva	Emännät, Sannin sopan vastaava henkilö
6.8. Kauden kasvisten käyttäminen	Yhteistyö lähitoimittajien kanssa takaa kauden kasvikset ruokalistoille.	Jatkuva	Emännät
6.9. Luomuruoka	Mahdollisuuksien mukaan käytetään.	Jatkuva	Tilaisuuksien järjestäjät
6.10. Vastuullinen kala	Hankittava ja syötävä kala on vastuullista.	Jatkuva	Ruokaa valmistavat
6.11. Keittiöhenkilökunnan ympäristökoulutus	Kasvisruokakurssi emännille.	2027-	Emännät
6.12. Keittiöiden ympäristöviestintä	Asiakkaita ohjeistetaan ruokahävikin pienentämiseen ja lajitteluun. Asiakkaille kerrotaan ruoan alkuperästä.	Jatkuva	Emännät, tilaisuuksien järjestäjät
6.13. Vastuulliset elintarvike- ja ruokapalveluhankinnat	Tukkuliikkeellä on vastuullisuusohjelma, jonka mukaan ostetut tuotteet ovat vastuullisia.	Jatkuva	Emännät

7 Energia ja kiinteistöt

Kiinteistöpalvelut huomioi ympäristöasiat toiminnassaan sekä pyrkii toimimaan esimerkillisesti ja olemaan edelläkävijä. Uusiutuvan energian osuutta nostetaan ja energiasäästökoulutusta tarjotaan.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
7.1. Rakennusrekisteri Granlund Manager ja energiakulutuksen seuranta	Kaikki rakennuksiin koskevat perustiedot on viety rakennusrekisteriin. Energiakulutusta seurataan säännöllisesti.	Jatkuva	Taluspäällikkö
7.2. Kiinteistöstrategia	Kiinteistöstrategia päivitetään tarvittaessa.	Jatkuva	Taluspäällikkö
7.3. Energiavastaava	Energiavastaava on nimetty.	Jatkuva	Energiavastaava

Pisteyttävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
7.4. Tilojen käyttö	Tilojen käyttöastetta mitataan eri tekniikoita hyödyntäen.	Jatkuva	Taluspäällikkö
7.5. Uusiutuva energia	Jäljellä olevissa öljylämmityskoh-teissa siirrytään käyttämään bio-polttoöljyä.	2026	Taluspäällikkö
7.6. Kiinteistönhuoltojärjestelmä	Kiinteistön huollossa on käytössä sähköinen huoltokirja. Huoltokirjan tehtävien toteutumista seurataan.	Jatkuva	Taluspäällikkö
7.7. Energiakulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuus	Veden ja energian kulutusta seurataan ohjelman avulla.	Jatkuva	Taluspäällikkö

	Valaistusta muutetaan käytön ja tarpeiden mukaisesti pienikulutuksiin led-valoihin.	Jatkuva	Seurakuntamestarit, kiinteistöyöntekijät
7.9. Kiinteistön puhtaanapito	Mikrokuitutuotteet ovat käytössä siivouksessa.	Jatkuva	Siistijät
	Puhdistusaineet annostellaan oikein, täytetään kanistereista.	Jatkuva	Siistijät
	Käytetään hajusteettomia ja ympäristömerkittyjä tuotteita.	Jatkuva	Siistijät
	Käytetään pintojen puhdistuksessa nihkeää pyyhintää ilman siivouskemikaaleja.	Jatkuva	Siistijät
7.10. Rakennusalan, kiinteistöhoidon ja puhtaanapidon koulutus	Toteutetaan tarvittaessa koulutuksia: esim. siivous ja puhtaanapito.	Jatkuva	Siistijät

8 Hautausmaat ja viheralueet

Hautausmaita hoidetaan luonnon monimuotoisuutta vahvistaen ja kulttuuriperintöä vaalien

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
8.1. Hautausmaiden hoitosuunnitelma	Hautausmaiden hoitosuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti ja siinä otetaan huomioon ympäristönäkökulmat.	2026	Taluspäällikkö
8.2. Perennahoito	Perennojenhoidon eduista kerrotaan asiakkaille. Perennahoitoja tarjotaan asiakkaille. Perennahoidot hinnoitellaan kilpailukykyiseksi.	1.1.2027 alkaen	Taluspäällikkö, seurakuntamestarit, viestintä

Pisteyttävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
8.3. Hautausmaiden ja viheralueiden kulttuuriarvojen inventointi	Hautausmaiden, muistomerkkien ja viheralueiden kulttuurihistoriallinen inventointi täydennetään.	Jatkuva	Taluspäällikkö
	Vaalitaan kulttuuriperintöä säilyttämällä vanhoja hautausmaanosien ominaispiirteitä ja arvokkaita hautamuistomerkkejä.	Jatkuva	Taluspäällikkö
8.4. Hautausmaiden, piha- ja puistoalueiden luontoarvojen inventointi	Luonnon monimuotoisuutta huomioidaan jättämällä pysty- ja maapuita lahoamaan.	Jatkuva	Seurakuntamestarit

8.5. Kevyemmän hoidon alueet	Osa hautaismaista pidetään niittymäisessä tilassa luonnostaan.	Jatkuva	Seurakuntamestarit
8.6. Monivuotiset kasvit	Suositaan kotimaisia perennaistutuksia kesäkukkien sijaan.	Jatkuva	Seurakuntamestari
	Käytetään tilaisuuksissa luonnonvaraisia kasveja.	Jatkuva	Kaikki seurakunnan työntekijät
8.7. Vieraslajien torjunta	Kurtttulehtiruusu hävitetty. Haitallisten vieraslajien torjunta aktiivisesti kaikilla viheralueilla.	Jatkuva	Hautausmaan työntekijät
8.8. Kemikaalihaittojen ehkäisy	Rikkaruohojen poistetaan vain mekaanisesti.	Jatkuva	Hautausmaan työntekijät
	Käytetään luonnonlannoitetta.	Jatkuva	Hautausmaan työntekijät
	Käytetään hidasmaikutteista lannoitetta.	Jatkuva	Hautausmaan työntekijät
8.9. Vedenkulutuksen pienentäminen	Osalla hautausmaita on omat vesikaivot.	Jatkuva	Seurakuntamestarit
	Osa kasteluvedestä otetaan suoraan järvestä.	Jatkuva	Seurakuntamestarit
8.10. Koneiden ympäristövaikutukset	Bensakäyttöisissä työkoneissa käytetään mahdollisimman puhtaasti palavaa pienkonepolttoainetta.	Jatkuva	Hautausmaan työntekijät
	Käytössä akkukäyttöisiä pienkoneita (lehtipuhallin, trimmeri, pensasleikkuri).	Jatkuva	Hautausmaan työntekijät
8.11. Vainajan tuhkaamiseen ympäristövaikutukset	Seurakunnalla on uurnalehtoja.	Jatkuva	Hautauspalvelut
	Seurakunnalla on lainattava tuhkaurna.	Jatkuva	Hautauspalvelut

8.12. Hautaukseen liittyvät ekologiset vaihtoehdot	Viestitään kotisivuilla hautaukseen liittyvistä ekologisista vaihtoehdoista, kuten biohajoavista kukkalaitteista.	2026-	Hautauspalvelut
8.13 Hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen liittyvät ympäristönäkökulmat	Laaditaan näkyville hautapaikan hoidon ympäristöohjeet, jotka sisältävät esimerkiksi suosituksen hautalyhtyjen käyttöön ja jätteiden lajitteluun. Kannustetaan perennojen istuttamiseksi haudoille.	2026-	Hautauspalvelut, viestintä
8.14. Hautakivien uusiokäyttö	Poistettuja hauta- ja reunakiviä käytetään omissa projekteissa sekä luovutetaan uusiokäyttöön kiviveistämöille.	Jatkuva	Hautauspalvelut
8.15. Hautausmaiden ympäristökasvatuksellisten arvojen hyödyntäminen	Hautausmailla järjestetään teemakävelyjä.	Jatkuva	Hautauspalvelut
	Järjestetään talkoita.	Jatkuva	Hautauspalvelut
8.16. Hautausmaanhenkilöstön ympäristökoulutus	Hautausmaan kausihenkilöstö perehdytetään hautausmaiden ympäristöohjeisiin ja ympäristöystävällisiin työtapoihin.	Vuosittain	Hautauspalvelut

9 Metsä ja muut luontoalueet

Metsiä hoidetaan maltillisesti luonnon arvoja kunnioittaen ja virkistyskäyttöön kannustaen.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuualueet
9.1. Metsäsuunnitelma	Seurakunnalla on voimassa oleva metsäsuunnitelma.	Jatkuva	Taluspäällikkö
	Metsäsuunnitelma viedään Basis-ohjelmaan.	29.5.2026	Taluspäällikkö
9.2. Metsän sertifiointi	Seurakunnan metsät on sertifioitu PEFC-järjestelmässä.	Jatkuva	Taluspäällikkö
	Selvitetään mahdollisuus FSC-sertifiointiin.	2027-2028	Taluspäällikkö

Pisteyttävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
9.5. Hakkuiden siirtäminen pois lintujen pesimäkaudelta	Metsäsuunnitelman mukaan hakkuita ei tehdä lintujen pesimäkaudella.	Jatkuva	Taluspäällikkö
9.6. Metsien monimuotoisuuden turvaaminen	Jatkuvan kasvatuksen menetelmää metsien uudistamisessa lisätään olosuhteiden (esim. valmis kuusialikasvos, viljavat kivennäismaat, rehevät ja ojitetut suometsät) ja metsäsuunnitelman puitteissa.	Jatkuva	Kirkkoneuvosto, taluspäällikkö
9.7. Lajiensuojelutoimenpiteet	Kuukkelin elinympäristön vaaliminen Heinosenmäki-tilalla.	Jatkuva	Taluspäällikkö
9.8. Metsien ja soiden kunnostus ja ennallistaminen	Konsultoidaan metsänhoitoyhdistyksiä, ja ennallistetaan soita mahdollisuuksien mukaan.	Jatkuva	Kirkkoneuvosto, taluspäällikkö

9.9. Vesistöt	Rannoilla suojavyöhykkeet.	Jatkuva	Taluspäällikkö
9.11. Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen	Luontopolku Kuoringan leirikeskuksella.	Jatkuva	Taluspäällikkö
	Hiljaisuuden paikka Kuoringan leirikeskuksen rannassa.	Jatkuva	Taluspäällikkö
	Hiihtolatu Liperin hautausmaiden tuntumassa.	Jatkuva	Taluspäällikkö
9.12. Viljelymaat	Seurakunnan vuokraamalla pelloilla käytetään kalkkia. Pelto on ojitettu ja korjattu maanrakennetta.	Jatkuva	Taluspäällikkö
9.13. Metsäkoulutus	Seurakunta huolehtii metsistä vastaavien henkilöiden koulutuksesta.	2027-	Kirkkoneuvosto

10 Liikenne

Kestävään liikkumiseen kannustetaan suosittelemalla käyttämään kimpakyytejä. Ympäristödiplomi edellyttää matkustussääntöä.

Minimikriteerit	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
10.1. Matkustussääntö	Päivitetään seurakunnan matkustussääntö henkilöstön matkustamiskäytännöistä ympäristövaikutukset huomioiden.	21.4.2026	Taluspäällikkö, kirkkoherra

Pisteyttävät asiat	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutahot
10.2. Matkustus- ja kuljetustarpeen vähentäminen	Etätyöskentelymahdollisuus vähentää matkustamistarvetta.	Jatkuva	Esihenkilöt
	Kiinteistöjen väliset huoltoajot suoritetaan tehokkaasti ja ajot minimoiden.	Jatkuva	Yhteinen kasvatus, kiinteistöpalvelut
	Kimppakyydit kiinteistöjen välillä.	Jatkuva	Kaikki seurakunnan työntekijät
	Ulkomaille suuntautuvien rippikoulujen matkustus maata pitkin.	Jatkuva	Rippikoulu
10.3. Kevyen liikenteen lisääminen	Sosiaalitilat tukevat seurakunnalla kevyen liikenteen käyttöä: suihkut, vaatteiden vaihto- ja kuivatustilat löytyvät monessa kiinteistössä.	Jatkuva	
	Pyörätelineiden ja -suojien sijainti, riittävyys, turvallisuus, lukittavuus, säänsuoja, sähköavusteisten polkupyörien	Jatkuva	

	lataus jne. myös seurakuntalaisten näkökulmasta. Pääosin pyörätelineet löytyvät ja missä mahdollista, ovat sijoitettu säältä suojaiseen paikkaan.		
10.5. Vaihtoehtoiset ajoneuvojen energianlähteet ja vähäpäästöisyys	Sähköautojen latauspisteet löytyvät lähes kaikista seurakunnan toimipisteistä.	2026-2028	Taluspäällikkö